

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **K. H.**, zastoupena Mgr. Sylvou Šiškeovou, advokátkou se sídlem Jakubské nám. 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, týkající se žaloby žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 9. 2013, č. j. OAM-262/ZA-ZA02-ZA14-2013, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2014, č. j. 56 Az 13/2013 - 29,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2014, č. j. 56 Az 13/2013 - 29, a rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 9. 2013, č. j. OAM-262/ZA-ZA02-ZA14-2013, **se zrušují** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II.** Žalobkyni **se** náhrada nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti **nepřiznává**.
- III.** Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.
- IV.** Ustanovené zástupkyni žalobkyně Mgr. Sylvě Šiškeové **se určuje** odměna za zastupování ve výši 6800 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Rozhodnutí krajského soudu

[1] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2014, č. j. 56 Az 13/2013 - 29, zamítl žalobu, kterou se žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 9. 2013, č. j. OAM-262/ZA-ZA02-ZA14-2013. Tímto rozhodnutím žalovaný rozhodl tak, že se stěžovatelce mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění

pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), neuděluje, neboť v jejím případě nebyl naplněn žádný ze zákonných důvodů pro její udělení.

[2] V odůvodnění napadeného rozsudku dospěl krajský soud k závěru, že žalovaný nepostupoval v rozporu se zákony, právními předpisy ani mezinárodními smlouvami, přihlížel ke specifickým předmětného řízení a postupoval stejně jako v jiných obdobných případech. Žalovaný podle krajského soudu postupoval s cílem zjistit důkladně skutkový stav věci v potřebném rozsahu, přičemž stěžovatelce umožnil, aby podala úplnou a pravdivou výpověď o důvodech, které ji vedly k opuštění vlasti a k podání žádosti o mezinárodní ochranu. Žalovaný také přihlédl ke skutečnostem, které vyšly v řízení najevo, a vyhodnotil je v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o azylu. Krajský soud se ztotožnil se závěrem žalovaného ohledně nesplnění podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Tvzení uváděné stěžovatelkou (pronásledování ze strany rodiny kvůli odmítání nuceného sňatku) totiž udělení azylu podle tohoto ustanovení neodůvodňovaly, jelikož žalovaný sice nepopíral, že by v Arménii docházelo k případům domácího násilí, dospěl však k závěru, že je možné je účinně řešit. Krajský soud také uvedl, že nepochybuje o náročné situaci stěžovatelky v zemi původu, přesto se ztotožnil se žalovaným, že se nejednalo o pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Především souhlasil se žalovaným, že stěžovatelka může své problémy řešit za pomoci vnitřního přesídlení. Stěžovatelka sice opakovaně uváděla, že ji rodiče hledali poté, co utekla z domu ke kamarádce, a že se necítila bezpečně. Podle krajského soudu je nicméně zřejmé, že ač její rodiče věděli, kde stěžovatelka pracuje, a také se na ni v práci ptali, stěžovatelka po dobu téměř dvou měsíců žila u své kamarádky a pracovala, aniž by ji rodiče našli. Za situace, kdy rodiče věděli, kde pracuje, by za vynaložení většího úsilí dle názoru krajského soudu bylo jistě možné její pobyt vypátrat.

[3] Podle krajského soudu navíc nebylo možné konstatovat, že by v daném případě selhala vnitrostátní ochrana. V případě stěžovatelky se jednalo o problémy s rodiči a mužem, za kterého měla být provdána, tedy o problémy se soukromými osobami. I přes bezesporu nelehkou situaci v zemi původu nebylo možné dospět k závěru, že by stát odmítal nebo nemohl poskytnout stěžovatelce odpovídající ochranu, pokud by se na něj se svým problémem obrátila. Krajský soud uvedl, že v Arménii existuje právní úprava, která stanoví tresty za domácí násilí. Z dokumentů použitých žalovaným ve správním řízení sice vyplývá, že je násilí na ženách v Arménii rozšířeným jevem, přičemž většina domácího násilí není obětmi oznamována, jelikož se bojí fyzické újmy, stydí se svěřovat se svými rodinnými problémy a mají obavy, že by je policie vrátila k jejich manželům. Ze zprávy nicméně podle krajského soudu nevyplývá, že by tyto obavy byly vždy naplněny a že by policie odmítala poskytnout pomoc, kdyby na tom oběť důsledně trvala. Krajský soud pokládal za důležitou informaci, že problémy s policií byly v tomto směru především ve venkovských oblastech mimo hlavního města Jerevan. Bylo tedy třeba vzít v úvahu také okolnosti konkrétního případu, že stěžovatelka od svých rodičů odešla právě do Jerevanu, kde téměř dva měsíce žila v bytě své kamarádky. Pokud tedy stěžovatelka poukazovala na neochotu či neschopnost státních orgánů poskytnout jí ochranu, jedná se o ryze účelovou námitku, neboť tyto orgány vůbec nekontaktovala. Nebyla vyloučena ani pomoc u organizace Centrum pomoci pro ženy (The Women's Resource Center Armenia), i když stěžovatelka možnost této pomoci bagatelizovala, aniž se však pokusila jí využít. Krajský soud se vyjádřil také k tvrzením stěžovatelky ohledně problémů její sestry, která měla být rovněž nucena k sňatku, následně byla spolu se svým přítelem zbita rodinnými příslušníky, a i když vše nahlásili policii, ta se tím odmítla zabývat. Přítel její sestry, který byl z Řecka, měl nakonec spáchat na podzim roku 2012 sebevraždu. Krajský soud k tomu uvedl, že má pochybnosti o reálnosti tohoto příběhu, neboť stěžovatelka měla dostatečný prostor pro jeho uvedení již v průběhu správního řízení, zvláště pokud se týkal její sestry a skončil sebevraždou sestřina přítele.

[4] Co se týče důvodů pro udělení mezinárodní ochrany podle § 13 a § 14b zákona o azylu,

pokračování

zde krajský soud připomenul, že se jedná o udělení azylu nebo doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny v případě, že byl rodinnému příslušníkovi žadatele udělen azyl nebo doplňková ochrana. Stěžovatelka však v průběhu řízení netvrdila naprosto žádné skutečnosti svědčící o tom, že by takový rodinný příslušník, který by byl nositelem azylu nebo doplňkové ochrany, v jejím případě existoval, proto byl závěr žalovaného ohledně odmítnutí udělení mezinárodní ochrany z těchto důvodů správný.

[5] Rovněž se krajský soud ztotožnil se závěrem žalovaného ohledně neudělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, jelikož se jeho udělení váže pouze na úvahu správního orgánu. Žalovaný se přitom zabýval rodinnou, sociální a ekonomickou situací stěžovatelky, přihlédl i k jejímu věku a zdravotnímu stavu a zvažil rovněž její tvrzení, že by se v případě návratu do vlasti neměla kam vrátit, protože by ji rodiče nepřijali. Přitom dospěl k závěru, že se stěžovatelka může v případě návratu do vlasti obrátit na své přátele, které, jak sama uvedla, má v Jerevanu. Podle krajského soudu byla tato úvaha žalovaného, byť stručná, dostatečná.

[6] Krajský soud se plně ztotožnil se žalovaným také ohledně neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, jelikož stěžovatelce nehrozí při návratu do země původu závažná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Podle krajského soudu v dané věci nebyl naplněn prvek selhání ochrany v zemi původu. V případě problémů má stěžovatelka možnost se obrátit se žádostí o pomoc na kompetentní státní orgány či nevládní organizace, před odjezdem ze země původu stěžovatelka navíc svojí situaci vyřešila tak, že žila u přítelkyně. Dle názoru krajského soudu tedy stěžovatelka nesplňovala předpoklady pro přiznání postavení uprchlíka dle zákona o azylu.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného k ní

[7] Stěžovatelka v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatnila důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Stěžovatelka namítala, že správní orgán, potažmo soud, se dostatečně nevypořádaly s právní kvalifikací pojmů pronásledování, původce pronásledování a důvody pronásledování. Stěžovatelka v této souvislosti namítá, že i když samotná skutečnost, že byla pod pohrůžkou násilí svým otcem donucena k zásnubám a později, když projevila nesouhlas, byla zbita, sama o sobě nesplňuje definici pronásledování, žalovaný i krajský soud rezignovali na posouzení této otázky v souvislosti se společenským klimatem země původu stěžovatelky. Ze zpráv o situaci v zemi původu, o které žalovaný opřel své rozhodnutí, vyplývá, že nucené sňatky a domácí násilí jsou společností obecně tolerovány, jsou považovány za čistě soukromou věc a zůstávají bez náležité odezvy ze strany státních orgánů. Jelikož je arménská společnost pořád silně patriarchální, je podle stěžovatelky nutno kvalifikovat tento skutkový stav jako pronásledování z důvodu pohlaví. Původci pronásledování jsou přitom podle názoru stěžovatelky soukromé osoby a o pronásledování se jedná právě z toho důvodu, že státní aparát není schopen zaručit před takovým jednáním dostatečnou ochranu. Žalovaný i krajský soud sice shodně konstatovali, že stěžovatelka měla možnost využít institutu vnitřního přesídlení, případně se obrátit se žádostí o pomoc na arménské státní orgány nebo jiné organizace, stěžovatelka však v této souvislosti namítá, že se žalovaný nijak nezabýval efektivností takové ochrany a krajský soud pouze převzal argumentaci žalovaného, a to bez řádného přezkumu její správnosti. Rozhodnutí krajského soudu je tak podle stěžovatelky nepřesvědčivé a není řádně odůvodněno.

[8] V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka dále uvádí, že krajský soud v první řadě nesprávně posoudil skutečnost, zda stěžovatelka naplnila důvody pro udělení azylu podle

§ 12 písm. b) zákona o azylu. V řízení o udělení mezinárodní ochrany totiž bylo podle stěžovatelky prokázáno, že bylo vůči ní v zemi původu uplatňováno fyzické i psychické násilí (nucení k sňatku, zbití, vyhrožování smrtí apod.). Pokud jde o tvrzení, že se stěžovatelka měla obrátit se žádostí o pomoc na arménské státní orgány, pak je podle stěžovatelky potřebné poukázat na to, že ze Zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA o Arménii vyplývá, že Arménie neposkytuje účinnou ochranu před domácím násilím, byť zde formálně existují zákonem stanovené tresty za páchaní domácího násilí. V takovém případě je podle stěžovatelky nutné vycházet z toho, že státní orgány v zemi původu nejsou schopny zajistit jí ochranu, a nelze jí proto klást k tíži, že se na ně neobrátila, ani po ní spravedlivě požadovat, aby před podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany bezpodmínečně poptávala vnitrostátní ochrany. Stěžovatelka dále uvádí, že byla rovněž nesprávně posouzena možnost jejího vnitřního přesídlení v zemi původu, jelikož Arménie je poměrně malou zemí a otec stěžovatelky je osobou disponující konexemi po celém jejím území. Proto se stěžovatelce subjektivně jeví jako téměř vyloučené, aby v rámci Arménie mohla trvale žít na místě, kde by jí otec nebyl schopen vyhledat. Stěžovatelka v doplnění kasační stížnosti navíc uvádí důvody přijatelnosti kasační stížnosti, které spatřuje v tom, že krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu vyjádřenou například v rozsudku ze dne 30. 9. 2013, č. j. 4 Azs 24/2013 – 34, jenž se zabýval také otázkou poskytnutí ochrany před nestátními původci pronásledování v zemi původu a otázkou vnitřního přesídlení. Stěžovatelka je navíc přesvědčena, že jí měla být udělena alespoň doplňková ochrana podle § 14a zákona o azylu, neboť jí hrozí v případě návratu do země původu vážné nebezpečí v podobě násilí ze strany jejích rodinných příslušníků, před nimiž jí nejsou schopny ochránit státní orgány v zemi původu. Na tom nic nemění ani skutečnost, že podle citované zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA nehrozí osobám navrátilivším se do Arménie po neúspěšné žádosti o azyl nebezpečí. V případě stěžovatelky totiž existuje navíc další okolnost, a sice hrozba násilí ze strany otce a bývalého snoubence. Podle stěžovatelky se navíc nemusí jednat o plané hrozby, o čemž svědčí skutečnost, že poté, co opustila zemi původu, se její otec domníval, že odešla do Moskvy. Proto do Moskvy odcestoval, určitou dobu tam pobýval a po stěžovatelce intenzivně pátral. Z toho důvodu se stěžovatelka obává, že by pro jejího otce nebyl problém najít ji v případě návratu do kteréhokoliv místa v Arménii, a svůj návrat do země původu nepovažuje za bezpečný z hlediska svého života i zdraví.

[9] S ohledem na výše uvedené stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[10] Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaný uvedl, že popírá její oprávněnost, neboť své správní rozhodnutí i rozsudek soudu považuje za souladné s právními předpisy a důvody, o něž stěžovatelka svoji kasační stížnost opírá, nemohou toto rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany zpochybnit. Žalovaný pro řízení o kasační stížnosti odkázal na správní spis, zejména na vlastní podání stěžovatelčiny žádosti o udělení mezinárodní ochrany, výpovědi, které během správního řízení učinila, a na vydaná správní a soudní rozhodnutí. Žalovaný nepovažuje vznesené námitky za důvodné, neboť jak žalovaný, tak krajský soud ve svých rozhodnutích řádně odůvodnili, proč v jednání soukromých osob neshledali pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Stěžovatelka své obavy vyřešila pomocí institutu vnitřního přesídlení a nic jí nebrání této možnosti využít i v případě návratu do vlasti. Ve vlasti po odstěhování ke kamarádce do Jerevanu již žádné potíže neměla, přičemž jejím rodičům jistě nic nebránilo pokusit se ji vyhledat například v místě jejího zaměstnání. Co se týče možnosti vyhledat pomoc u státních orgánů země původu, tak i v tomto směru bylo podle žalovaného na základě použitých podkladů prokázáno, že tuto možnost stěžovatelka ve vlasti má. Se žádostí o pomoc se může obrátit nejen na policii, ale i instituce specializující se především na situace žen v podobné pozici, například Centrum pomoci pro ženy. Stěžovatelka se však žádnou z možností využít ani nepokusila, proto nelze

pokračování

shledat důvodnou ani námitku neefektivnosti případné ochrany. Žalovaný dále zpochybňuje námitku stěžovatelky ohledně patriarchálního charakteru společnosti v Arménii, kde jsou nucené sňatky a domácí násilí společností obecně tolerovány, jelikož sama stěžovatelka uvedla konkrétní příklad ze svého okolí svědčící o opaku, kdy její teta, která byla rovněž přinucena k sňatku, svého manžela opustila a nyní žije sama. Žalovaný proto uzavírá, že v případě stěžovatelky neshledal existenci důvodů k udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Jeho rozhodnutí vychází z řádně zjištěného stavu věci, své závěry náležitě odůvodnil a s jeho odůvodněním se ztotožnil i krajský soud.

[11] Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.). Stěžovatelka je rovněž zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[13] Po konstataci přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabýval její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná.

[14] Podle § 104a s. ř. s. Nejvyšší správní soud odmítne kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany pro nepřijatelnost, jestliže ta svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. K podrobnějšímu vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany lze přitom pro stručnost odkázat na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS, z něhož mimo jiné plyne, že „*[p]řesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je - kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce - pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor ke určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.*“ O přijatelnou kasační stížnost se tak může jednat v případě, že se kasační stížnost týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu nebo jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, přičemž rozdílnost v judikatuře může nastat na úrovni krajských soudů i Nejvyššího správního soudu. Kasační stížnost bude přijatelná též pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se může jednat především tehdy, nerespektoval-li krajský soud ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[15] Zásadním pochybením, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, a které proto zakládá přijatelnost kasační stížnosti, přitom může být za určitých okolností i nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, a to dokonce i za situace, kdy to stěžovatel ani výslovně nenamítne (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 7. 2010, č. j. 1 Azs 20/2010 - 238).

[16] Nejvyšší správní soud v nyní projednávané věci shledal dva důvody zakládající přijatelnost kasační stížnosti podle § 104a s. ř. s. Prvním z nich je částečná nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu i rozhodnutí žalovaného, druhým důvodem je dílčí nerespektování ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu.

[17] Otázkou nepřezkoumatelnosti soudních rozhodnutí se Nejvyšší správní soud ve své judikatuře již opakovaně zabýval, přičemž například v rozsudku ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, č. 787/2006 Sb. NSS, vyslovil závěr, že „*nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatecích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny*“. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, č. 134/2004 Sb. NSS se uvádí, že „*opomene-li krajský (městský) soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu přezkoumat jednu ze žalobních námitek, je jeho rozhodnutí, jímž žalobu zamítl, nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů (§ 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.)*“.

[18] Z judikatury Nejvyššího správního soudu rovněž vyplývá, že výše uvedené principy přezkoumatelnosti zdůrazněné ve vztahu k rozhodnutím správních soudů je třeba vztáhnout i na případy, kdy jsou přezkoumávána správní rozhodnutí. Jen řádně a srozumitelně vysloveným právním závěrům správních orgánů lze totiž vytkat jejich nesprávnost, resp. nezákonnost, a na základě takovýchto výtek je podrobit soudnímu přezkumu. Pokud pak správní rozhodnutí nedostojí vytčeným principům, například proto, že z něj nevyplývá, jaký skutkový základ (skutková zjištění) vzal rozhodující správní orgán za prokázaný a jak jej následně právně hodnotil (jaké konkrétní právní normy na něj aplikoval), je třeba na takové rozhodnutí správního orgánu pohlížet jako na nepřezkoumatelné (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 4. 2014, č. j. 7 Afs 14/2014 - 80).

[19] Ve vztahu k dokazování prováděnému v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany je přitom důležité, že se jedná o řízení, v němž je často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze. Zároveň se jedná o rozhodování prospektivní (posuzuje se tedy riziko pronásledování či vážné újmy v budoucnu), kdy má nesprávné rozhodnutí pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifickým řízením o mezinárodní ochraně proto odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež je vychýleno ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu. „*Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují. V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel, ani žalovaný schopen doložit, či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele*“ (rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaný pod č. 1749/2009 Sb. NSS). V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, Nejvyšší správní soud konstatoval: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvrátitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.*“ Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi

pokračování

o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83).

[20] V nyní projednávané věci stěžovatelka od počátku řízení konzistentně tvrdila, že důvodem její žádosti o mezinárodní ochranu byl strach z pronásledování ze strany soukromých osob (rodiny a bývalého snoubence) kvůli odmítání nuceného sňatku. Stěžovatelka rovněž po celou dobu řízení tvrdila, že v zemi původu by jí státními orgány nebyla, s ohledem na společenskou toleranci k domácímu násilí, poskytnuta účinná ochrana, proto se na arménské státní orgány se žádostí o pomoc vůbec neobrátila. Žalovaný při posuzování žádosti stěžovatelky provedl za účelem ověření důvěryhodnosti jejích tvrzení celkem tři důkazy, které jsou založeny ve správním spisu – Informaci Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 15. 7. 2013, č. j. 108209/2013-LPTP, výpis z Infobanky ČTK k Arménii a Zprávu o dodržování lidských práv za rok 2012 vydanou Ministerstvem zahraničí USA. Informace Ministerstva zahraničních věcí ČR se svým obsahem vyjadřuje toliko k otázce, jestli neúspěšným žadatelům o mezinárodní ochranu hrozí po návratu do Arménie nebezpečí nebo pronásledování ze strany arménských státních orgánů. Stěžovatelka však nikdy netvrdila, že by jí po návratu hrozila újma ze strany státu, tudíž tento dokument neměl ve vztahu k vyvrácení stěžovatelkou uváděných důvodů potřebnou vypovídací hodnotu. Výpis z Infobanky ČTK k Arménii použil žalovaný k prokázání toho, že v Arménii aktuálně neprobíhá žádný ozbrojený konflikt. Jakkoliv taková informace jistě může být relevantní ve vztahu k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu, ani tento důkaz stěžovatelkou uváděný azylový příběh nevyvrací. K problematice domácího násilí na ženách a účinnosti prostředků ochrany v zemi původu se vyjadřuje pouze Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2012 vydaná Ministerstvem zahraničí USA (dále jen „zpráva“). Zpráva v Oddílu 6 konkrétně uvádí: *„Přestože zákon stanoví tresty za domácí násilí, které jsou stejné jako pro jiné formy násilí, nebylo domácí násilí účinným způsobem stíháno... Podle místních pozorovatelů většina domácího násilí nadále nebyla oznamována, protože se oběti bály fyzické újmy, obávaly se, že policie by je vrátila ke jejich manželům, nebo se styděly se svěřovat se svými rodinnými problémy. Také se objevily zprávy, že policie projevovala neochotu zasahovat v takových případech a odrazovala ženy od podání trestního oznámení, zejména mimo Jerevan... Výbor OSN vyjádřil znepokojení nad tím, že zde přetrvává vysoká míra násilí páchaného na ženách, a to zejména domácího násilí.“* Obsah této zprávy je tudíž ve vztahu k námitce stěžovatelky ohledně neúčinnosti vnitrostátních prostředků ochrany plně v souladu s jejím azylovým příběhem. Pokud tedy byla zpráva jediným důkazem týkajícím se domácího násilí v Arménii a efektivity státních orgánů při jeho stíhání, který žalovaný i krajský soud provedli, není zřejmé, jak mohli dojít na základě tohoto skutkového zjištění k zcela opačnému závěru, že se stěžovatelka měla obrátit se žádostí o pomoc na arménské státní orgány.

[21] V nyní projednávané věci tedy tvrzení o účinnosti vnitrostátních prostředků ochrany žádným způsobem nevyplývalo z informací zjišťovaných žalovaným o zemi původu. Nejvyšší správní soud tímto netvrdí, že by nebylo možné dojít za žádných okolností k závěru, že stěžovatelka měla před podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany povinnost obrátit se s žádostí o pomoc v zemi původu. S ohledem na charakter řízení o udělení mezinárodní ochrany však bylo úlohou žalovaného, aby obstaral informace o zemi původu dostatečné pro tento jeho závěr. Pokud tedy žalovaný i krajský soud konstatovali, že stěžovatelka měla možnost účinné vnitrostátní ochrany v zemi původu před pronásledováním ze strany soukromých osob, nemá tento závěr oporu v důkazech jimi provedených, čímž je založena nepřezkoumatelnost takového rozhodnutí pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[22] Nejvyšší správní soud dále shledal zásadním pochybení ze strany žalovaného i ze strany krajského soudu, že se ve svých rozhodnutích vůbec nezabývali otázkou možného porušení mezinárodních závazků České republiky v případě neudělení doplňkové ochrany stěžovatelce.

[23] Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že jsou v jeho případě důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

[24] Podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu se za vážnou újmu považuje taková situace, kdy by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

[25] Žalovaný se tedy měl v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany zabývat rovněž otázkou, jestli by případné neudělení doplňkové ochrany stěžovatelce nezpůsobilo porušení mezinárodních závazků České republiky. V rozhodnutí žalovaného se však pouze bez jakéhokoliv bližšího odůvodnění konstatuje, že *„případné vycestování výše uvedené žadatelky po posouzení informací o zemi původu a skutečnostech sdělených stěžovatelkou nepředstavuje ani rozpor s mezinárodními závazky ČR.“* Nelze přitom přehlédnout, že stěžovatelka na rozhodnutí žalovaného reagovala podáním správní žaloby, ve které argumentovala také porušením celé řady mezinárodních úmluv, především Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), dále Úmluvou o právním postavení uprchlíků, Směrnicí Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), a dalšími. Stěžovatelka dále v žalobě podrobněji rozvedla možná porušení mezinárodních závazků plynoucích z Úmluvy, jelikož domácí násilí lze podřadit pod čl. 3 Úmluvy, který zakazuje mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, a nucené manželství je zase možné chápat jako porušení čl. 8 Úmluvy, jež chrání právo na soukromý a rodinný život. Krajský soud sice v odůvodnění svého rozhodnutí zrekapituloval tuto námitku stěžovatelky, dále k ní ovšem uvedl pouze: *„Dle názoru soudu žalobkyně nesplňuje předpoklady pro přiznání postavení uprchlíka dle těchto předpisů, a to s ohledem na skutečnosti uvedené ve vztahu k §12 a §14a zákona o azylu, na které odkazuje.“*

[26] Takové odůvodnění není podle Nejvyššího správního soudu, s ohledem na důležitost stěžovatelkou uváděné argumentace, dostatečné, jelikož z celkového obsahu rozsudku krajského soudu nevyplývá, jakými úvahami byl při posuzování možného porušení mezinárodních závazků veden. Argumentace stěžovatelky možnými porušení čl. 3 a čl. 8 Úmluvy je přitom podstatná také s ohledem na charakter jí namítané hrozící újmy. Tato ustanovení Úmluvy totiž mohou mít za určitých podmínek extraterritoriální účinek (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 -71), přičemž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) vyplývá, že nedostatečná ochrana před domácím násilím může znamenat porušení čl. 3 Úmluvy (rozsudek ESLP ve věci Opuz proti Turecku ze dne 9. 6. 2009, stížnost č. 33401/02), stejně tak jako vyhoštění osoby do země původu, kde by jí takové násilí hrozilo (rozsudek ESLP ve věci N. proti Švédsku ze dne 20. 7. 2010, stížnost č. 23505/09). Nezabránění vyhrožování násilím ze strany soukromých osob může zase zakládat porušení čl. 8 Úmluvy (rozsudek ESLP ve věci Hajduová proti Slovensku ze dne 30. 11. 2010, stížnost č. 2660/03). Pokud tedy stěžovatelka předložila ve správní žalobě zásadní námitku porušení mezinárodních závazků v případě neudělení mezinárodní ochrany a krajský soud se s ní ve svém rozhodnutí řádně nevyřadil, ačkoliv měl takovou povinnost rovněž s ohledem na ustanovení § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, zakládá také tento postup v souladu s výše citovaným rozsudkem ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75, nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

pokračování

[27] Nesprávné jsou i závěry žalovaného a krajského soudu ohledně toho, že měla stěžovatelka povinnost využít v zemi svého původu pomoci nevládních organizací. Ve svých rozhodnutích žalovaný i krajský soud zdůraznili, že v Jerevanu působí Centrum pomoci pro ženy a že také Arménská apoštolská církev začala do svého školení pro faráře začleňovat kampaň proti domácímu násilí. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu však „*pro účely posouzení schopnosti a ochoty poskytnout ochranu vůči újmě, která žadateli brozí ze strany nestátních původců, je třeba zkoumat ochranu ze strany státu, strany nebo organizace, která kontroluje stát nebo podstatnou část jeho území. Účinnou ochranu nemohou poskytovat nevládní organizace nekontrolující stát či podstatnou část jeho území*“ (srov. rozsudek ze dne 27. 10. 2011, č. j. 6 Azs 22/2011 – 108, nebo rozsudek ze dne 30. 9. 2013, č. j. 4 Azs 24/2013 – 34, na který také vhodně odkázala stěžovatelka v kasační stížnosti). Tento závěr přitom vyplývá také z kvalifikační směrnice. Podle čl. 6 kvalifikační směrnice „*mezi původce pronásledování nebo vážné újmy patří a) stát; b) strany nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu; c) nestátní původci, lze-li prokázat, že původci uvedení v písmenech a) a b), včetně mezinárodních organizací, nejsou schopni nebo ochotni poskytnout ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu, které jsou uvedeny v článku 7*“. Podle čl. 7 odst. 1 kvalifikační směrnice „*ochranu mohou poskytovat a) stát nebo b) strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, které ovládají stát nebo podstatnou část území státu*“. Z povahy věci je zjevné, že Centrum pomoci pro ženy či jiné nevládní organizace nebo církve nebudou v podmínkách Arménie, tedy vcelku funkčního státu kontrolujícího své území, organizacemi, které ovládají stát nebo podstatnou část jeho území. Mohou však být entitami, jejichž prostřednictvím stát zajišťuje ochranu určitých lidských práv, například tím, že tyto organizace – autorizovány státem, jím financovány a podporovány nebo jinak jednající ve shodě se státem – poskytují obětem domácího násilí či osobám nuceným ke sňatkům patřičnou pomoc (např. ubytování, právní pomoc, asistenci při nalezení nového útočiště a ochranu před rodinou). Bylo tedy na žalovaném, aby zjistil, zda by obrácení se na Centrum pomoci pro ženy či na jinou obdobnou organizaci mohlo být účinným prostředkem k ochraně stěžovatelčiných práv, tedy zda by stěžovatelku pravděpodobně účinným způsobem ochránilo před hrozbami ze strany její rodiny. Ze správního rozhodnutí žalovaného však není patrné, že by se otázkou účinnosti možné pomoci ze strany Centra pomoci pro ženy či jiné podobné organizace podrobněji zabýval; pouze obecně konstatoval, že stěžovatelka se na žádnou takovou organizaci ani na příslušné státní orgány v Arménii neobrátila.

[28] Výše uvedené skutečnosti samy o sobě postačovaly k závěru o důvodnosti kasační stížnosti, proto nebylo nutné zabývat se další námitkou stěžovatelky ohledně nesprávného posouzení možnosti vnitřního přesídlení v rámci Arménie. Nejvyšší správní soud nicméně v této souvislosti konstatuje, že účinnost vnitřního přesídlení v daném případě úzce souvisí právě s možností stěžovatelky domáhat se efektivní ochrany před pronásledováním ze strany soukromých osob. Při posuzování možnosti vnitřního přesídlení je totiž nezbytné zhodnotit především reálnost (faktickou i právní), přiměřenost, rozumnost a smysluplnost tohoto řešení. Je třeba se zabývat zejména celkovými poměry panujícími v zemi původu, osobními poměry žadatele (např. pohlaví, etnická příslušnost, rodinné vazby, zdravotní stav, věk a ekonomická situace) a postavením žadatele po jeho přesídlení z hlediska respektování a zajištění základních lidských práv v místě přesídlení. Rovněž je třeba zvážit bezpečnost žadatele, a to jak při přesunu do cílové části země, tak po jeho přesídlení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007 – 93). Právě otázka respektování a zajištění základních lidských práv stěžovatelky v místě vnitřního přesídlení je těsně spjata s posouzením efektivnosti prostředků ochrany ze strany země původu, a to podle okolností i s ohledem na faktické (mocenské, vlivové, finanční aj.) možnosti konkrétních soukromých osob, jejichž pronásledování by mohla stěžovatelka být vystavena, působit na státní orgány ve smyslu eliminace jejich ochranných funkcí. Jelikož tedy tyto dvě námitky spolu úzce souvisí, bude se jimi žalovaný muset řádně zabývat v dalším řízení.

[29] *Obiter dictum* Nejvyšší správní soud podotýká, že v dosavadním řízení nebyla tematizována otázka, proč stěžovatelka, která do ČR přiletěla z Gruzie (z Tbilisi, kde si vyřídila i vízum pro vstup do ČR a letenky), nepožádala o mezinárodní ochranu v Gruzii a zda, pokud by tak učinila, by to mohlo pravděpodobně vést k ochraně jejích práv, jejichž porušení v zemi původu bylo důvodem pro její žádost o mezinárodní ochranu v České republice.

IV. Závěr a náklady řízení

[30] Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil. Jelikož také správní rozhodnutí trpí podstatnou vadou, která způsobuje jeho nezákonnost, pro kterou bylo rozhodnutí možno zrušit již v řízení před městským soudem, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že se za použití § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. zrušuje také rozhodnutí správního orgánu a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

[31] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud v případě, že zruší rozsudek krajského soudu, jakož i rozhodnutí žalovaného správního orgánu, povinen rozhodnout o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu. Náklady řízení o žalobě a náklady řízení o kasační stížnosti tvoří v tomto případě jeden celek. O náhradě nákladů soudního řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný správní orgán, který neměl z celkového pohledu v soudním řízení před Nejvyšším správním soudem ani před krajským soudem úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Pokud jde o procesně úspěšnou stěžovatelku – žalobkyni, v jejím případě nebylo prokázáno, že by jí v souvislosti s řízením před soudy obou stupňů nějaké náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto v jejím případě rozhodl tak, že se jí náhradu nákladů řízení nepřiznává.

[32] Zdejší soud stěžovatelce k její žádosti ustanovil zástupkyni z řad advokátů; náklady řízení v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s., § 120 s. ř. s.). Náklady řízení o kasační stížnosti spočívají v odměně za dva úkony právní služby (první porada s klientkou včetně převzetí a přípravy zastoupení, doplnění kasační stížnosti) v celkové částce 6.200 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. b), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů] a v náhradě hotových výdajů v částce 2 x 300 Kč (§ 13 odst. 3 citované vyhlášky). Ustanovené advokátce se tedy přiznává odměna v celkové výši 6.800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do třiceti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. prosince 2014

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu